

Robert Rajczyk

Neutralność gospodarcza. Nowy rozdział w polityce ekonomicznej Węgier

Pogarszająca się konkurencyjność Unii Europejskiej, zdaniem Viktora Orbána, zmusza Węgry do wprowadzenia programu neutralności gospodarczej (*gazdasági semlegesség*). Według węgierskiego premiera realizacja projektu ma zapewnić do 2026 r. wzrost PKB w przedziale 3-6% rocznie. Neutralność gospodarcza polegać ma na wielowektorowej współpracy ekonomicznej. Jest to jednak kwestionowane przez część specjalistów, którzy wskazują na ograniczenia wynikające z członkostwa Węgier w Unii Europejskiej.

Neutralność gospodarcza. Zdaniem Viktora Orbána, międzynarodowe stosunki gospodarcze zmierzają obecnie w stronę dwubiegunowości na wzór zimnowojenny, co zagraża węgierskiej gospodarce opartej na eksporcie. Wzrost znaczenia Globalnego Południa stanowi z kolei dla Węgier możliwość poszerzenia rynków zbytu, ponieważ – jak twierdzi szef węgierskiego rządu – w najbliższej przyszłości dwie trzecie światowego handlu realizowane będzie w Azji. Trwające od 2010 r. węgierskie „otwarcie na Wschód” (*keleti nyitás*) polega na utrzymywaniu pragmatycznych relacji gospodarczych i politycznych zarówno z Globalnym Południem, jak i Wschodem¹.

Jednak według V. Orbána roczny wzrost gospodarczy w UE na poziomie 0-3% jest niewystarczający dla Węgier. Jego zdaniem, konkurencyjność UE pogarsza się w tempie, jakiego węgierska gospodarka nie jest w stanie wytrzymać. Aby była konkurencyjna, Węgry potrzebują kapitału zewnętrznego. Jednym z rozwiązań rozważanych w celu poprawy konkurencyjności jest między innymi uruchomienie pożyczek dla małych i średnich przedsiębiorstw oraz rozwój pożyczek pracowniczych na wzór kredytu studenckiego. Ma to do 2026 r. zapewnić węgierskiej gospodarce wzrost w przedziale 3-6% rocznie. W tym samym czasie, zgodnie z zapowiedziami węgierskiego premiera, średnia pensja ma wynieść milion forintów brutto. Tymczasem według prognoz PKB Węgier w tym roku może wzrosnąć jedynie o 1,5%, inflacja we wrześniu wyniosła 3%, a w relacji do PKB zadłużenie państwa do czerwca 2024 r. zwiększyło się do poziomu 75,8% – z 73,4% z końca 2023 r. Natomiast węgierska waluta notuje niższe kursy wymiany wobec euro w porównaniu z najniższym poziomem z marca 2023 r. (obecnie 1 euro kosztuje ok. 400 forintów).

Uzyskaniu deklarowanego wzrostu PKB ma służyć, według Viktora Orbána, przede wszystkim osiągnięcie neutralności gospodarczej, która polega na swobodzie zawierania umów gospodarczych dotyczących surowców energetycznych, technologii oraz napływu inwestycji i kapitału, bez względu na państwo, z którego pochodzą inwestorzy.

Otwarcie na Afrykę. Celem tej inicjatywy jest wzmocnienie więzi dyplomatycznych i gospodarczych z państwami afrykańskimi. Służą temu między innymi działania z zakresu pomocy rozwojowej i humanitarnej w ramach programu Hungary Helps oraz poszerzenie programu stypendialnego Stipendium Hungaricum o studentów

¹ Stąd też intensyfikacja współpracy z Turcją (import ok. 6 mld m³ tureckiego gazu w 2023 r.; ponad 4 mld dolarów obrotów handlowych), Azerbejdżanem (państwowy koncern MVM kupił 5% udziałów w spółce eksploatującej jedno z największych złóż gazu ziemnego na świecie), Rosją (rozbudowa elektrowni jądrowej w Paks; MVM i Gazprom podpisały memorandum w sprawie utrzymania cen z 15-letniego kontraktu gazowego z 2021 r.) oraz podniesienie relacji węgiersko-chińskich do rangi partnerstwa strategicznego. Chiński kapitał dominuje na Węgrzech przede wszystkim w sektorze elektromobilności. Ulokowanie w Segedynie pierwszej w Europie chińskiej fabryki aut elektrycznych firmy BYD może pozwolić na ominięcie unijnych cel, w Debreczynie powstaje największa w historii Węgier fabryka baterii elektrycznych, z kolei w Pécs ma być zlokalizowany zakład Great Wall Motor. Kapitał koreański jest natomiast trzecim co do wielkości zagranicznym inwestorem na Węgrzech, działającym głównie w sektorze elektromobilności. Z kolei Japonia jest siódmym pod względem wolumenu inwestorem, zaangażowanym w szczególności w przemysł motoryzacyjny.

z Afryki. Czad jest jednym z pierwszych państw afrykańskich, z którymi Węgry intensyfikują współpracę. Umowę o zniesieniu wiz podpisano w 2021 r., a obecnie planowane jest otwarcie ambasady w Ndżamenie oraz zawarcie strategicznych umów o współpracy obronnej i rozwoju hodowli zwierząt. Program pożyczek ma pomóc węgierskim firmom inwestować w rolnictwo Czadu, przemysł spożywczy, zaopatrzenie w wodę i cyfryzację edukacji. Ochroną węgierskich interesów ma się zajmować 200-osobowy kontyngent wojskowy. Chodzi o utworzenie węgierskiego przyczółku w Afryce Zachodniej, z którą jak dotąd Węgry nie prowadziły intensywnej współpracy, i tym samym zapewnienie sobie udziału w dostępie do surowców naturalnych, przede wszystkim ropy naftowej i uranu, ale także złóż kobaltu używanego do produkcji akumulatorów i baterii.

Między innymi ta ostatnia kwestia omawiana była podczas niedawnej wizyty w Budapeszcie Félix Tshisekedi, prezydenta Demokratycznej Republiki Konga (DRK), z którą Węgry planują uruchomić kompleksowy program współpracy strategicznej². Flagowym projektem współfinansowanym przez Węgry w tym afrykańskim państwie ma być warta 600 mln dolarów inwestycja w miejscową infrastrukturę drogową, która umożliwi połączenie z Zambią. Oprócz tego Hungary Helps prowadzi w DRK 12 projektów rozwojowych oraz humanitarnych, a węgierskie uniwersytety zapewniły 4-letnie stypendia dla kongijskich studentów. Z kolei szef węgierskiej dyplomacji omawiał możliwości współpracy gospodarczej, w tym energetycznej oraz w dziedzinie gospodarki wodnej i edukacji, z władzami Gwinei Równikowej w Afryce Środkowej.

Węgierska gospodarka ma jednak ograniczone możliwości neutralności przede wszystkim ze względu na sieć powiązań ekonomicznych i politycznych z UE, w tym konieczność stosowania unijnych regulacji, na przykład cel wyrownawczych na importowane z Chin pojazdy – wyłącznie o napędzie elektrycznym. Mimo to otwarcie na szeroko rozumiany Wschód i Globalne Południe przekłada się na inwestycje, które tworzą miejsca pracy oraz przyczyniają się do wzrostu gospodarczego.

Wnioski. Viktor Orbán jako szef rządu państwa sprawującego rotacyjne przewodnictwo w UE ma własną agendę polityczną. Część tej indywidualnej agendy politycznej jest tożsama z wyzwaniem, przed jakim stoi UE, na przykład w zakresie pogarszającej się konkurencyjności. Zwraca na to uwagę także w swoim raporcie były szef Europejskiego Banku Centralnego Mario Draghi, którego zdaniem, na odzyskanie konkurencyjności przez UE potrzeba nawet 800 mld euro rocznie.

Ambicją szefa węgierskiego rządu jest też konsolidacja eurosceptycznej populistycznej prawicy europejskiej i uzyskanie w ten sposób wpływu na decyzje podejmowane w Radzie Europejskiej. Służyć temu ma także utworzenie trzeciej największej grupy politycznej w Parlamencie Europejskim – Patrioci dla Europy. Współpraca polityczna i ekonomiczna Węgier ze Wschodem i z Globalnym Południem podyktowana jest indywidualizmem politycznym premiera Orbana, utożsamianiem interesu gospodarczego z węgierską racją stanu oraz rozbudową pozycji międzynarodowej Węgier ponad wagę rzeczywistego znaczenia politycznego tego państwa.

Neutralność gospodarcza oraz proponowane transfery socjalne mają z jednej strony poprawić warunki życia na Węgrzech i dzięki temu przeciwdziałać rosnącym notowaniom głównej partii opozycyjnej TISZA, która zyskuje na akcentowaniu kryzysu gospodarczego, a z drugiej – dowodzić także konsekwencji i skuteczności V. Orbána w prowadzeniu suwerennej polityki zagranicznej, między innymi obejmującej lansowanie prorosyjskiego stanowiska w sprawie wojny w Ukrainie. W Afryce Węgry także dostosowują swoją politykę zagraniczną do polityki Rosji. Węgierska obecność w Czadzie zbiega się z wysiłkami tego państwa na rzecz wzmocnienia relacji z Federacją Rosyjską, co jest tendencją w regionie Sahelu wobec wycofującej się z Afryki Zachodniej Francji. W związku z niestabilną sytuacją polityczną w państwach tego regionu, w Czadzie pojawili się uchodźcy. Jednak Czad jest państwem tranzytowym, a większość migrantów pochodzi z Sudanu. Węgierska baza wojskowa byłaby oddalona o 1000 kilometrów od granicy sudańskiej, co rodzi pytania o jej rzeczywisty cel. Oficjalnie zadania wojska obejmują przygotowanie i wsparcie lokalnych sił rządowych w walce z terroryzmem, zapobieganie migracji do Europy poprzez pomoc uchodźcom na miejscu i ochronę interesów węgierskich. Z kolei zobowiązania cywilne obejmują pomoc medyczną, dostarczanie żywności i wspieranie inwestycji węgierskich firm.

² W Budapeszcie obecnie funkcjonuje jedynie konsulat honorowy DRK.